

De wereld verbeteren?

J.G. Fijnvandraat

In de vorige eeuw waren er nogal wat christenen die geloofden dat het evangelie eenmaal de hele wereld ten goede zou beïnvloeden. Dat optimisme is in de negentiende eeuw, die met recht de zendingseeuw genoemd kan worden, nog enigszins te begrijpen. Wel moest je dan meer letten op de omstandigheden dan op het bijbels getuigenis. Minder begrijpelijk is het dat er ook nu nog mensen zijn die in blind optimisme verkondigen dat het christendom geweldige vorderingen maakt, en dat eenmaal de hele wereld gekerstend zal zijn. In deze brochure wordt uiteengezet wat de bijbel zegt over de wereld - en dat is geen rooskleurig beeld! Het is echter nodig juist in deze tijd de Schrift hierover te laten spreken.

ZAL DE WERELD GEKERSTEND WORDEN?

Verantwoording.

Twee factoren hebben een rol gespeeld bij de samenstelling van dit toetsboekje.

Een eerste impuls ging uit van het boek "The Millennium" 1) van L. Boettner. Deze Amerikaanse schrijver tracht het bijna uitgestorven "postchiliasme" 2) nieuw leven in te blazen. Boettner meent, dat er aan het eind der tijden door de invloed van het christendom een heilsperiode zal aanbreken. Hij beroept zich daartoe onder andere op de gelijkenis van het zuurdeeg en stelt zich fel te weer tegen de uitleg die J. N. Darby en in navolging van hem C. I. Scofield van die gelijkenis hebben gegeven.

Het eerste artikel van deze brochure is een kritiek op de voorstelling van Boettner wat de betekenis van het zuurdeeg betreft.

Een tweede aanzet gaf het artikel "In de wereld, niet van de wereld" van prof. W. H. Velema, dat opgenomen is in de bundel "Christen zijn in deze wereld" (Kampen, 1978³ blz. 7). Hoewel ik mij sterk geestverwant voel met de schrijver en zijn kritiek op de zogenaamde "doorbraak-gedachte" uitstekend vind, meen ik toch dat hij ten onrechte aan het begrip "wereld" nog goede kanten meent te kunnen ontdekken. In mijn tweede artikel ben ik op zijn voorstelling ingegaan. Het zal duidelijk zijn, dat de bijbelse karakterisering van de wereld bepalend is voor onze houding in deze wereld. Hierin klaarheid te scheppen is het doel van dit nieuwe nummer in de Toetsreeks.

1) Met "millenium" wordt het duizendjarig rijk bedoeld. Het woord is een samentrekking van de Latijnse woorden "mille" (duizend) en "annus" (jaar).

2) Het postchiliasme leert dat de wederkomst van Christus zal plaatsvinden "na" (Latijn: post) het duizendjarig rijk. De term chiliasme is afgeleid van het Griekse woord "chilioi", dat duizend betekent.

Zal het christendom de wereld verbeteren?

In de vorige eeuw waren er vrij veel christenen die geloofden dat het evangelie eenmaal de hele wereld ten goede zou beïnvloeden.

Tot hen behoorde Mr. D. J. van Lennep, de man die zo'n grote invloed heeft gehad op Isaac da Costa. Hij schrijft aan H. J. Koenen:

"Want toch, die gelooven haasten niet; en het blijkt dan ook ter onze bemoediging, hoe die bede (nl. "Uw koninkrijk kome", JGF) verhoord geworden is en nog steeds wordt, daar zich het Christendom van deszelfs oprigting af altijd meer en meer op aarde heeft uitgebreid en nog daaglijks uitbreidt. Wend Uwe oogen slechts naar de steeds toenemende bevolking van Noord-Amerika en gij zult hieraan niet kunnen twijfelen. Het Woord des Heeren zal eenmaal, ik ben hiervan overtuigd, tot de uiterste einden der aarde doordringen en Jood en Heiden tot Jezus bekeren, doch naar mijn inzien worden daartoe nog eeuwen vereist".1)

Zijn optimistische kijk laat zich in de negentiende eeuw, die met recht de zendingseeuw genoemd kan worden, nog enigszins plaatsen. Wel moest je dan, zoals Van Lennep deed, meer letten op de omstandigheden dan op het bijbels getuigenis.

Minder begrijpelijk is het dat er ook nu nog mensen zijn, die in blind optimisme verkondigen dat het christendom geweldige vorderingen maakt, en dat eenmaal de hele wereld gekerstend zal zijn.

Ze gaan totaal voorbij aan twee feiten, namelijk:

- a. dat in onze tijd het christendom in zendingsgebieden het ene na het andere terrein moet prijsgeven;
- b. dat de innerlijke kracht van het christendom op ontstellende manier is afgenomen door verwachting, afval en dwaalleer.

Moderne optimisten

Ook in een gewijzigde vorm wordt dit oude, optimistische toekomstgeloof tegenwoordig opnieuw gepropageerd.

Ik denk dan vooral aan de zogenaamde bevrijdingstheologie.

De aanhangers daarvan menen dat onder invloed van het christendom, hetzij direct of indirect, alle structuren van onrecht en onderdrukking verbroken zullen worden en er zo een heilstaat op aarde gerealiseerd zal worden.

Dat de betekenis van het begrip evangelie hier totaal is uitgehold, behoeft geen betoog.

Duidelijk is ook, dat de tekenen van het koninkrijk waarover men spreekt vaak meer tekenen zijn van satanisch geweld dan van de uitbreiding van het koninkrijk Gods.

Argumenten getoetst

Wanneer men vraagt naar de bijbelse fundering van deze optimistische toekomstvisie, dan blijkt de gelijkenis van het zuurdeeg daarvan een van de pijlers te zijn. Ook de uitspraak van de Heer: "dit evangelie van het koninkrijk zal over het hele aardrijk gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen" (Matth. 24:24) moet daarvoor dienst doen.

Men vat daarbij de gelijkenis van het zuurdeeg in gunstige zin op, met dien verstande dat de post-chiliasit daaronder de invloed van het christendom en van het evangelie in bijbelse zin zag (ziet) en de aanhangers van de vernieuwingstheologie bij deze term meer denken aan het aanbrengen van veranderingen in maatschappij en cultuur.

Is zuurdeeg iets goeds?

Het is van belang om deze optimistische visies op de toekomst van de wereld aan de Schrift te toetsen. We willen daartoe nagaan of het algemeen getuigenis van de bijbel zo'n optimistische kijk rechtvaardigt, en of het beroep op de gelijkenis van het zuurdeeg terecht is.

Met dit laatste willen we beginnen.

De vraag dringt zich namelijk op of het zuurdeeg in deze gelijkenis iets goeds of iets kwaads voorstelt. Het antwoord op die vraag is bepalend voor de uitleg.

Ziet men in het zuurdeeg iets goeds (de werking van het evangelie of de inspanning van de christenen) dan zal men in het doorzuren van het brood de doorwerking van het goede in de wereld zien. Daarbij neemt men dan als vanzelfsprekend aan dat het brood de wereld voorstelt. Beschouwt men daarentegen het zuurdeeg als iets kwaads, dan kan de uitleg moeilijk anders zijn dan dat het kwade in het koninkrijk de overhand zal krijgen en het totaal bederven zal.

Geen zuurdeeg bij het Pascha

Nu is het duidelijk dat de betekenis van het zuurdeeg niet bepaald wordt door de betreffende gelijkenis, maar dat de betekenis van de gelijkenis afhangt van de zinnebeeldige waarde van het begrip

zuurdeeg. Daarbij hebben we te bedenken, dat Christus deze gelijkenis vertelde aan zijn discipelen, dat wil zeggen aan mensen, die in de oudtestamentische begripswereld leefden en dachten.

Een oudtestamentisch begrip als “zuurdeeg” laden met een inhoud, die volkomen tegengesteld is aan de gangbare, zou niets anders dan begripsverwarring veroorzaken, als de “Umwertung” niet duidelijk werd aangegeven. En van dit laatste is geen spoor te bekennen. We moeten dus nauwkeurig de Schrift nagaan om die zinnebeeldige waarde te bepalen.

Daarbij kunnen we stellen dat de bijbel het ons bij dit onderzoek beslist niet moeilijk maakt. Direct de eerste keer dat er van zuurdeeg sprake is, krijgen we al kijk op de symbolische zin ervan. Bij de instelling van het Pascha lezen we namelijk het volgende:

“Zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten: dadelijk op de eerste dag zult gij het zuurdeeg uit uw huizen verwijderen, want ieder die iets gezuurds eet, van de eerste tot de zevende dag, zo iemand zal uit Israël worden uitgeroeid” (Ex. 12:15, zie ook vers 18-20).

Als een Israëliet en de vreemdeling onder het volk op straffe des doods zeven dagen lang geen zuurdeeg in huis mocht hebben, dan is één ding heel duidelijk, namelijk dat het zuurdeeg symbolisch gezien iets kwaads voorstelt.

De werking van zuurdeeg

Maar ...dan moet de werking van zuurdeeg daarmee ook overeenstemmen. De Schrift is namelijk in zijn symboliek volkomen reëel, dat wil zeggen; iets dat in symbolische zin een kwade betekenis heeft, moet in zijn wezen of werking daarmee overeenstemmen. Omgekeerd moet iets dat een goede symbolische zin heeft, ook door iets gunstigs gekenmerkt worden.

Bij het zout bijvoorbeeld is dat heel duidelijk. De Heer vermaande zijn discipelen, dat ze “zout in zichzelf moesten hebben” (Mark. 9:50).

En op een andere plaats heet het “uw woord zij altijd in genade, met zout besprengd” (Kol. 4:6).

Zout heeft dus een gunstige betekenis in zinnebeeldige zin, maar daarmee stemt de werking dan ook overeen. Het zout maakt de spijzen smakelijk en weert het bederf.

Zo moet in ons geval het zuurdeeg een ongunstige werking hebben of moet er op die werking iets aan te merken zijn. Welnu, zuurdeeg of gist verzuurt het deeg en dat is in feite een proces van bederf.

Het zuurdeeg van de Farizeeën

De evangeliën laten geen spoor van twijfel aan de betekenis van zuurdeeg bestaan.

In Luk. 12:1 lezen we: “Wacht u voor het zuurdeeg van de Farizeeën, dat is huichelarij”.

De Farizeeën deden zich vroom voor maar dat was pure schijnheiligheid. In Matth. 16:6 wordt gesproken over: “het zuurdeeg van de Farizeeën en de Sadduceeën”.

In dat geval wordt blijkens vers 12 gedacht aan de verkeerde leer van deze beide Joodse sekten. Het zal slaan op het schijnheilige wetticisme van de eerste en het rationalisme van de laatste groep. De Sadduceeën weigerden in engelen en opstanding te geloven omdat ze dat met hun verstand (ratio-rede) niet begrijpen konden.

In Mark. 8:15 vinden we weer een andere combinatie. Daar luidt de waarschuwing: “Ziet toe, wacht u voor het zuurdeeg van de Farizeeën en voor het zuurdeeg van Herodes”.

Bij het laatste zullen we hebben te denken aan de zedeloosheid waardoor deze vorst zich kenmerkte of aan zijn politieke intriges.

In al deze gevallen wordt met zuurdeeg bedoeld op boze leer of kwade levenspraktijk.

Welnu, het zou wel heel vreemd zijn als de Here Jezus in het ene geval over zuurdeeg in ongunstige zin zou spreken en in het andere geval, te weten in de gelijkenis van het zuurdeeg plotseling in gunstige.

Een weinig zuurdeeg doorzuurt het hele deeg

De apostel Paulus spreekt op dezelfde wijze over zuurdeeg als de Heer deed. Als hij de Korinthiërs moet terechtwijzen over een ernstige vorm van hoererij in hun midden, houdt hij hen voor: “Weet gij niet, dat een weinig zuurdeeg het hele deeg zuur maakt?”

En hij roept hen op: “Zuivert het oude zuurdeeg uit, opdat gij een vers deeg moogt zijn, gij zijt immers ongezuurd” (1 Kor. 5:6, 7).

De Korinthiërs moesten zich dus niet meer bezighouden met hun wereldse en zedeloze praktijken van vroeger. Ze moesten zich in de praktijk gedragen naar wat ze in Christus waren, nl. “ongezuurd”. In Christus waren ze rein en vrij van kwaad.

Paulus vervolgt zijn betoog met deze oproep: “Laten wij daarom feestvieren, niet met oud zuurdeeg, ook niet met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurd brood van oprechtheid en waarheid” (vs. 8).

De term “oud zuurdeeg” is waarschijnlijk ontleend aan het feit dat men soms oud verzuurd deeg gebruikte als zuurdeeg. De Jood had dan ook twee woorden voor zuurdeeg.

Welnu, het oude zuurdeeg (voor de Jood het wetticisme, voor de heiden het formalisme) en het zuurdeeg van slechtheid en boosheid (moreel kwaad) moeten worden weggedaan.

In de Galatenbrief herhaalt Paulus nog eens de uitdrukking dat een weinig zuurdeeg het hele deeg doorzuurt (Gal. 5:9); hij doelt nu duidelijk op het wetticisme en Judaïsme, dat onder de Galatiërs zijn kwade werk deed.

Als de Schrift het doorzuren van het deeg door een beetje zuurdeeg als symbool van de doorwerking van kwaad voorstelt, zou dan de Heer Jezus met ditzelfde proces een gunstige zaak aanduiden? Natuurlijk niet.

We zien dus dat in alle gevallen waarin van zuurdeeg sprake is, er iets kwaads mee wordt aangeduid en dat de zurende werking de doorwerking van het kwade in het goede voorstelt. Het is daarom dwaasheid om in de gelijkenis van het zuurdeeg plotseling aan dit ingrediënt een gunstige betekenis toe te kennen.

Twee uitzonderingen?

De eerder genoemde Boettner heeft kennelijk de kracht van deze argumentatie gevoeld. Hij tracht deze te ontzenuwen door te beweren dat hij twee gevallen ontdekt heeft, waarin zuurdeeg iets goeds voorstelt. Hij wijst daartoe op Lev. 7:13 “met koeken van gezuurd brood zal hij zijn offergave brengen, nevens zijn vredeoffer als lofoffer” en op Lev. 23:17 “Uit uw woonplaatsen zult gij twee be-weegbroden meebrengen; uit twee tienden efa fijn meel zullen zij bereid worden, gezuurd zullen zij gebakken worden, eerstelingen voor de Here” (The Millennium, blz. 132).

Kennelijk heeft hij niet in de gaten hoe hij hiermee zijn onkunde demonstreert. Hij gaat eenvoudigweg af op het feit dat in een bepaald offer en bij een ander ritueel zuurdeeg gebruikt werd en concludeert zonder meer dat het zuurdeeg in zo'n geval dan toch iets goeds moet voorstellen. Nu is de zaak deze, dat de eerstelinggarve (Lev. 23:11) Christus voorstelt, die uit de dood is opgestaan. Het daarbij behorende spijsoffer is zonder zuurdeeg.

Op Pasen (dood en opstanding van Christus) volgt echter Pinksteren. De Israëliet moest 50 dagen na het Pascha twee beweegbroden de Here wijden. En deze twee moesten gezuurd zijn. Logisch . . . want deze broden stellen de volle vrucht voor waar de eerstelinggarve het begin van is.

Wel, op Pinksteren werd de vrucht gezien van de dood en opstanding van Christus. Toen kwamen er 3000 mensen tot bekering en werd de gemeente gevormd.

Deze mensen hebben in tegenstelling met Christus nog het vlees in zich. Zij zijn om zo te spreken niet zonder zuurdeeg, alhoewel het zuurdeeg niet meer als werkzaam wordt voorgesteld. De koeken worden gebracht, d.w.z. de verzuring is in het bakproces ten einde gekomen. Als we de symboliek van de Joodse feesten dóór hebben (dat is een eerste vereiste) dan blijkt Lev. 23:17 dus juist de ongunstige betekenis van zuurdeeg te ondersteunen! 1)

1) Zie voor een rechtvaardiging van de typologische schriftverklaring het boekje “De Bijbel en de Belijdenis” blz. 64-75.

Met de eerste tekst die Boettner aanhaalt ligt het precies zo. Eerst is er sprake van ongezuurde koeken, die spreken van Christus als de volmaakte Mens. Vervolgens echter van gezuurde koeken, die heenwijzend naar de gelovige. Het vredeoffer spreekt van gemeenschap. God en de zondaar zijn in Christus samengebracht. Ook hier wordt de betekenis van het zuurdeeg slechts versterkt.

De Leeuw uit de stam van Juda, en Satan, de brullende leeuw

Met het bovenstaande zijn nog niet alle tegenwerpingen weerlegt. Men brengt namelijk te berde dat eenzelfde zaak niet altijd eenzelfde betekenis behoeft te hebben. En als bewijs voor deze stelling wijst men er op dat Jezus Christus genoemd wordt de Leeuw uit de stam van Juda, maar dat anderzijds van Satan gezegd wordt dat hij rondgaat als een brullende leeuw (1 Petr. 5:8).

Deze tegenwerping snijdt echter geen hout. De leeuw is namelijk in dit laatste geval geen zinnebeeld van de persoon van Satan. Slechts het optreden van Satan wordt vergeleken met het verderven dat een leeuw doet. In de tweede plaats dient het symbool leeuw bij de Here Jezus (hier is inderdaad sprake van een symbool) om aan te geven dat hij zijn tegenstanders zal overweldigen. Er is dus in wezen geen enkel verschil in betekenis. In beide gevallen gaat het om hetzelfde, namelijk om de kracht van de leeuw om buit te halen (zie ook Amos 3:4). Het is tragisch maar ook met deze tegenwerping toont men slechts zijn onbegrip.

Maar het staat er toch...

Om de mening overeind te houden, dat in het geval van de gelijkenis het zuurdeeg iets goeds voorstelt, beroept men zich op de uitspraak van de Here Jezus, dat het koninkrijk Gods gelijk is aan zuurdeeg. De letterlijke tekst luidt immers: “Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan een zuurdeeg”. Het koninkrijk is iets goeds, dus . . . zuurdeeg stelt ook iets goeds

voor! Men zal het niet willen geloven, maar het is dezelfde Dr. Boettner die dit argument hanteert. En dan te bedenken dat hij van de zogenaamde chiliasten zegt dat ze niet uitblinken door geleerdheid. Op deze manier kun je de bijbel de grootste onzin laten zeggen. Neem Matth. 13:24 en lees dan net zo als Boettner in het bovenstaande geval doet: “Het koninkrijk der hemelen is gelijk geworden aan een mens”. De zin vervolgt, dat die mens goed zaad zaaide. Dus het koninkrijk zaait het zaad. Zo zou dan het koninkrijk een schat zijn (vs. 44) of een koopman (vs. 45) of een net (vs. 47). Ieder voelt dat dit dwaasheid is. Je mag zo niet abrupt een uitspraak afbreken. Het koninkrijk der hemelen wordt voorgesteld (of een facet ervan wordt voorgesteld) door de gehele volgende beschrijving. We moeten dus lezen:

“Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan: een mens die goed zaad in zijn akker zaaide. Maar... enz.”

En zo ook:

“Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan: zuurdeeg dat een vrouw nam en in...” enz.

De algemene les van de eerste vier gelijkenissen van Mattheüs 13

De idee, dat het zuurdeeg in de betreffende gelijkenis iets goeds zou betekenen, houdt verband met een ander feit, namelijk dat men zich onmogelijk kan voorstellen dat er met het koninkrijk iets mis zou kunnen gaan. Dit laatste toch is de consequentie van de opvatting dat zuurdeeg altijd iets kwaads voorstelt. Wanneer we deze betekenis handhaven kan de uitleg van de gelijkenis immers niet anders luiden dan dat het kwade zich in het koninkrijk zal uitbreiden en er zijn bedervend werk zal doen. Voor menigeen is dit een bij voorbaat onaanvaardbare gedachte. Maar dan gaat men toch wel voorbij aan wat de algemene trend van de eerste vier gelijkenissen is. Deze eerste vier moeten we namelijk wel onderscheiden van de volgende drie. De Schrift zelf geeft dit aan. De eerste vier zijn uitgesproken ten aanhoren van de scharen aan de oever van het meer, de laatste drie vertelt de Heer alleen aan zijn discipelen als ze in huis zijn (Matth. 13:36). De eerste vier hebben kennelijk te maken met de uiterlijke kant van het koninkrijk. De eerste daarvan, de gelijkenis van de zaaier wordt geen gelijkenis van het koninkrijk genoemd. Misschien is dat, omdat ze aangeeft hoe het koninkrijk tot stand komt, namelijk door het zaaien van het zaad, dat is het woord van God. Is het re

sultaat van dit zaaien onverdeeld gunstig? Geen sprake van, een gedeelte van het zaad krijgt de kans zelfs niet om op te komen, en bij andere gedeelten is er uiterlijk wel iets te merken, maar ontbreekt er een blijvend resultaat.

De volgende gelijkenis, die van het onkruid onder de tarwe laat zien hoe het de vijand gelukt onder de tarwe onkruid te zaaien. Een hopeloze vermenging is het resultaat. Dit werk valt niet te corrigeren. Uittrekken van het onkruid zou meebrengen dat ook de tarwe uitgetrokken werd. Het einde van de eeuw moet de oplossing geven. En deze oplossing bestaat niet daarin, dat de akker (dat is de wereld) opgeknapt wordt, maar dat de tarwe vergaderd wordt in de schuur en het onkruid wordt verbrand.

Deze eerste twee gelijkenissen laten dus zien, dat het niet alles goud is wat er blinkt. Zouden dan de derde en de vierde gelijkenis een onverdeeld gunstig aspect vertonen? Bij de derde gelijkenis lijkt dat wel zo te zijn. Daar wordt het koninkrijk immers voorgesteld door een mosterdzaadje, dat een grote boom wordt. In de Schrift stelt een boom symbolisch echter de macht en de grootheid van de mens voor (denk aan Daniël 4). Het koninkrijk zou een macht in de wereld worden, maar dat is geen gunstige zaak! Bovendien staat er, dat in die boom de vogels nestelen. En van de vogels kunnen we net als van het zuurdeeg zeggen, dat ze symbolisch gezien, met kwaad te maken hebben, zoals uit de eerste gelijkenis van deze serie al blijkt. De vierde gelijkenis, die van het zuurdeeg, ligt geheel in deze lijn en toont hoe kwade beginselen het koninkrijk bederven. Gaan we de kerkgeschiedenis na, dan zien we dat het koninkrijk na de christenvervolgingen inderdaad een macht in de wereld is geworden, maar dat dit ten koste van de zuiverheid is gegaan. Filosofieën, door demonische machten geïnspireerd “door de overste van de macht der lucht” (Ef. 2:2; zie 6:12) “vogelen des hemels” kwamen met de daaruit voortvloeiende praktijken als een vloedgolf de Kerk binnen. Deze uitleg van de gelijkenis doet dus recht aan de algemene tendens van de eerste vier gelijkenissen, aan de betekenis van het zuurdeeg zoals de Schrift die geeft, en aan de feiten zoals de kerkhistorie die vermeldt.

Vergeefs onderricht?

Zij, die maar moeilijk kunnen aanvaarden, dat het met het koninkrijk de verkeerde kant zou kunnen opgaan, doen goed de les, die het oude testament in dit opzicht geeft, ter harte te nemen. Deze les is, dat de mens altijd weer opnieuw in zijn verantwoordelijkheid heeft gefaald en bedorven heeft wat God hem toevertrouwde. Heeft Adam de hof bewaard? Nee, hij zondigde en leverde zich aan Satan over. Na de zondvloed wordt Noach en zijn gezin door God op de gereinigde aarde gesteld en met gezag bekleed, maar even later ligt de “gezagdrager” dronken en naakt in zijn tent. Zoals de eerste periode van het mensengeslacht eindigde in een oordeel, namelijk de uitdrijving uit de hof, en de tweede periode in een oordeel (namelijk de zondvloed), zo eindigde de derde periode met de spraakverwarring. Daarop roept God Abraham en bouwt uit hem een volk. Nauwelijks heeft dit volk echter de wet ontvangen of het heeft het al bedorven door de afgoderij rond het gouden kalf. Nog maar net is het priesterschap ingesteld of twee zonen van Aäron brengen vreemd vuur op het altaar. Vervolgens wijkt zelfs heel het priesterschap af. Met het koningschap gaat het dezelfde kant op. De geschiedenis van het volk loopt tenslotte uit op het oordeel van de ballingschap. Daarna voert God de twee stammen terug naar Kanaän, maar de geschiedenis herhaalt zich slechts. De Joden verwerpen hun Messias en weigeren ook daarna zich te bekeren. Stad en tempel gaan ten onder. Het Goddelijke woord “uw huis worde u woest gelaten” werd harde realiteit.

Helaas schijnt voor velen de heilsgeschiedenis, in zover daarin de verantwoordelijkheid van de mens voorgesteld wordt, vergeefs onderricht te bevatten. Dat God de Kerk als getuigenis hier op aarde ter zijde zal stellen, vinden velen net zo'n onaanvaardbare gedachte, als de Joden de idee dat God zijn tempel zou overgeven in de handen van de heidenen. Het woord: “de geschiedenis leert, dat de mensen niets van de geschiedenis leren” geldt helaas ook ten aanzien van de heilsgeschiedenis.

In de dagen van Jeremia was men zo overtuigd van de duurzaamheid van de tempel, dat men uitriep: Des Heren tempel, des Heren tempel, des Heren tempel is dit” (Jer. 7:4). De Here noemt dat echter bedrieglijke woorden, waar men geen vertrouwen op moet stellen en hij herinnert het volk aan een feit uit hun geschiedenis, dat laat zien dat Hij zijn heiligdom kon prijsgeven. Hij herinnert hen namelijk aan Silo (vs. 12). Maar voor de Joden was dat een tevergeefs woord, ze wilden het niet

aanvaarden. En voor vele christenen is het onderricht dat God in dit opzicht in zijn woord geeft net zo vergeefs.

De poorten van de hades...

Maar hoe zit het dan met de belofte van de Heer aangaande zijn gemeente, dat de poorten van het dodenrijk haar niet zullen overweldigen (Matth. 16:18)? Geeft deze uitspraak dan niet onomstotelijk aan, dat het met de gemeente nooit mis kan gaan? En ligt het dan niet voor de hand, dat het met het Koninkrijk - hoe dan ook de verhouding tussen Kerk en Koninkrijk precies mag zijn - ook wel goed zal gaan? Zij die zo redeneren vergeten dat de Heer hier spreekt over de gemeente als het geestelijk huis, dat Hij bouwt. Dat huis bestaat uit "levende stenen" (1 Petr. 2:4, 5) en tegen die stenen vermag de dood noch de satan iets. Met de Kerk als openlijk getuigenis van God in deze wereld is het echter anders gesteld. Daar zien we de werkzaamheid van de mens. God schakelt de mens in en geeft hem verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid ten aanzien van de Kerk en verantwoordelijkheid wat betreft de praktische wandel als christenen in deze wereld. Dat laatste heeft alles te maken met het begrip Koninkrijk. Wat de activiteiten van de mens betreft, kunnen we uit 1 Kor. 3:12 afleiden, dat er behalve met goed materiaal ook met slecht materiaal: hout, hooi en stro gebouwd kan worden. Dat aspect hebben we op het oog als we zeggen, dat het met de Kerk en met het Koninkrijk bergafwaarts gaat. In deze verantwoordelijkheid faalt de mens.

Het verval is voorzegd

Dit falen van de "christenheid" is voorzegd. Net zo goed als het falen van Israël voorzegd was en... in de praktijk gebleken is. De beschamende les van het oude testament en in het bijzonder die aangaande Israël zou er ons al van moeten overtuigen, dat de Kerk - gezien als verantwoordelijk getuigenis op aarde - het er niet beter af zou brengen. Bovendien echter heeft God ons in zijn Woord dit falen aangekondigd. Met welk doel? Om de getrouwen voor te bereiden opdat ze met die afval niet mee zouden gaan! Laten we dan toch deze Goddelijke waarschuwing ter harte nemen! Ik neem hier een bladzijde over uit mijn boek "De Gemeente, haar ontstaan, bestaan en voortbestaan" waar ik puntsgewijze de aanwijzingen van een komend verval heb genoteerd. Het nieuwe testament spreekt in dezen klare taal, zoals uit de volgende punten blijkt:

1. Het koninkrijk der hemelen wordt vergeleken met een akker waarop twee soorten zaad groeien: tarwe en onkruid. Het laatste is er door de satan gezaaid toen de mensen sliepen. Met dat onkruid worden niet de heidenen of de goddelozen aangeduid, maar de naamchristenen, die sprekend lijken op de ware gelovigen, zoals het onkruid dat de Heer bedoelt, ook op de tarwe lijkt (Matth. 13).
2. "Want dit weet ik, dat na mijn vertrek wrede wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet sparen; en uit uzelf zullen mannen opstaan die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich af te trekken" (Hand. 20:29).
3. "Want er moeten ook sekten onder u zijn, opdat de beproefden onder u openbaar worden" (1 Kor. 11:19).
4. Eenmaal zal er een tijd van volkomen afval komen als de mens der zonde openbaar zal worden, maar de verborgenheid van de wetteloosheid werkt reeds lang voordien (2 Thess. 2:3-12).
5. De laatste dagen worden beschreven als tijden waarin de mensen een schijn van godsvrucht zullen hebben, maar de kracht er van zullen verloochenen. Daarbij worden dezelfde zonden, die volgens Rom. 1 het heidendom kenmerken, dan in de christenheid gevonden (2 Tim. 3:1-13).
6. "Er zal een tijd zijn, dat ze de gezonde leer niet zullen verdragen, maar naar hun eigen begeerten voor zichzelf leraars zullen verzamelen, om hun gehoor te laten strelen, en zij zullen het oor van de waarheid afwenden en zich wenden tot de fabels" (2 Tim. 4:3, 4).
7. Het oordeel moet dan ook beginnen bij het huis Gods, zoals Petrus meedeelt (1 Petr. 4:17).
8. Voeg daar nog wat bij wat Petrus in zijn tweede brief in het derde hoofdstuk schrijft, wat we in Joh. 2, de brief van Judas en in Openb. 2 en 3 vinden, en onze droevige staalkaart van het "verval van de gemeente" is bijna volledig. Ten slotte houdt Rom. 11:16-26 in, dat de geënte takken,

de belijdende christenheid dus, vanwege hun ontrouw zullen worden afgehouden en Israël weer zal worden hersteld.

Aan deze opsomming kan nog het woord van de Heer toegevoegd worden: “Maar als de Zoon des mensen komt, zal hij wel geloof vinden op de aarde?” De idee dat het christendom de wereld ten goede zal beïnvloeden zodat Christus bij zijn komst een toebereide mensheid zal aantreffen is een waanidee. Wie zoals Van Lennep en Boettner, afgaat op de invloed die de Kerk heeft uitgeoefend en nog uitoefent, die verkijkt zich op oppervlakkige, uiterlijke verschijnselen. Het is zoals, naar ik meen, A. Pierson gezegd heeft van de tijd van de “vestiging van de Kerk” in het Romeinse rijk. Hij drukte dit ongeveer zo uit, dat als je naar de wereld keek je zag hoe deze een beetje verchristelijkt werd, maar als je naar de Kerk keek, zag je hoe deze op vreselijke wijze verwereldlijkte. In plaats van dat het koninkrijk zich zal uitbreiden over de hele wereld, zal het bedorven worden. Laat men toch bedenken dat dit harde realiteit is. Velen verheerlijken de Kerk als instituut zodanig, dat ze zich onmogelijk kunnen voorstellen, dat die Kerk zou kunnen falen of voorwerp van oordeel zou kunnen worden. Maar waar is dan toch de gemeente van Efeze, waarvan Christus gezegd heeft, dat als ze zich niet bekeerde, Hij haar kandelaar zou wegnemen? Waar is de gemeente van Laodicea van wie Christus heeft gezegd, dat Hij haar uit zijn mond zou spuwen? Ik pas deze twee uitspraken nu alleen op de toenmalige gemeenten in die beide plaatsen toe, hoewel deze brieven absoluut ook een profetische strekking hebben voor de hele Kerk. Laten we dat echter even rusten, dan blijkt uit de Schrift duidelijk dat Christus een afvallig getuigenis zal oordelen. En de geschiedenis laat zien dat de christelijke Kerk in Klein Azië gefaald heeft en geoordeeld is. Van de eens bloeiende kerk is daar praktisch niets meer te vinden.

Dit is een somber geluid, ik weet het. De Schrift is somber als het gaat om de verantwoordelijkheid van de mens. Daarentegen is alles licht en leven wat het werk van Christus betreft. Christus houdt zijn gemeente, de ware Kerk in stand. Tegenover het falen van de mens, steekt zijn trouw glorieus af. Hij heeft ons gewaarschuwd voor de tijden van verval en afval, opdat wij ieder persoonlijk, die Hem kennen, trouw zouden zijn. Opdat we afgezonderd voor hem zouden leven. Niet met een boekje in een hoekje, maar als een getuigenis in woord en werk zonder ons echter met deze wereld te vermengen of op welke wijze dan ook een compromis met haar te sluiten.

VALT ER VAN DE WERELD NOG IETS GOEDS TE ZEGGEN?

De wereld als schepping

In zijn voordracht “In de wereld, niet van de wereld”^{*} onderscheidt prof. Velema vier facetten aan het begrip wereld, te weten:

1. het totaal van het geschapene (Hand. 17:24)
2. de van God vervreemde wereld waarvan Satan de overste is (Joh. 12:31; 14:30; 15:18; 16:11)
3. de wereld als voorwerp van Gods liefde (Joh. 4:42; 13:15; 2 Kor. 5:19)
4. de wereld als ruimte waarbinnen het evangelie verkondigd wordt (Mark. 16:15; Matth. 26:13).

Daarbij beklemtoont hij sterk de tegenstelling tussen de eerste twee facetten.

Vervolgens beschrijft hij drie modellen die voor de houding van de christen ten opzichte van de wereld bepalend kunnen zijn, namelijk:

- a. het doorbraakmodel. Bij dit model wordt aan het begrip wereld in feite alle negatieve betekenis ontzegd. Het enige negatieve aspect is: de wereld van het establishment. Alleen gezien in dat aspect is de christen niet van de wereld. Voor de rest is hij er solidair mee en moet hij de handen uit de mouwen steken om samen met niet-christenen aan een nieuwe wereld te bouwen.

Velema wijst dr. W. A. de Pree als een voorstander van dit model aan.

- b. het distantiemodel. Dit model betekent doperse mijding van de wereld. Men trekt zich terug in eigen kerk of groep en heeft scherpe kritiek op de wereld. Hiermee in verband

^{*} In: Christen-zijn in deze wereld. Kampen 1978³ blz. 7. e.v.

worden de namen van dr. W. Aalders en dr. F. de Graaff genoemd. Hoewel Velema zich sterk verwant voelt met deze beiden, zo meent hij toch, dat de boodschap van het nieuwe testament niet zo negatief is als deze theologen aangeven.

- c. het dialectiekmodel. Wordt in het eerste model het “niet van de wereld zijn” geloofend, in het tweede komt het “in de wereld zijn” niet tot zijn recht, vindt Velema. Aangezien “wereld” én de schepping betekent, waarin wij leven én de boze, Godvijandige wereld, waaruit we verlost zijn, acht Velema echter een derde model mogelijk, dat hij - onder voorbehoud - het dialectiekmodel noemt.

Dat houdt in dat het “in de wereld zijn” en het niet van de wereld zijn” beide tot zijn recht moeten komen. Dit brengt spanning en strijd mee. Ja en nee wisselen elkaar af. Bezitten (ja), als niet bezittende (nee). In het vervolg van zijn betoog spitst de schrijver deze houding toe op de praktijk waarbij algemene richtlijnen gegeven worden. Met het bovenstaande heb ik enigszins vrij de gedachte van prof. Velema samenvattend weergegeven. Van harte beveel ik de voordracht zelf ter lezing aan. Naar mijn overtuiging oordeelt prof. Velema evenwel nog te gunstig over de wereld.

Hij past bepaalde facetten van het begrip “wereld” toe op het “in de wereld zijn” van de gelovigen, terwijl die facetten daar niet mee te maken hebben.

Wanneer ik hem goed begrepen heb, denkt hij bij de term “in de wereld” (Joh. 17:11) aan de wereld als het totaal van het geschapene, want hij brengt die twee met elkaar in verband (“Christen zijn”, blz. 18, 19). Terwijl dan het “niet van de wereld zijn” (Joh. 17:14, 16) - en dat onderschrijf ik ten volle - met het tweede aspect; de van God vervreemde wereld te maken heeft.

Deze tweedeling lijkt mij echter totaal onmogelijk. In beide gevallen heeft het woord wereld dezelfde inhoud. Het “in de wereld zijn” (Joh. 17:11a) slaat op het zich bevinden in deze van God vervreemde wereld. Dat volgt ook uit vers 11b waar de bede vermeld wordt: „Bewaar hen in uw naam, die gij mij gegeven hebt, opdat zij een zijn, zoals wij” (zie vooral ook vers 12).

Behalve met bewaring wordt het begrip “in de wereld” in Joh. 17 verbonden met dienst. Maar met welke dienst? Lezen we vers 18: “Zoals Gij mij gezonden hebt in de wereld, zo heb ook Ik hen in de wereld gezonden”.

Het gaat dus om eenzelfde soort dienst als waartoe Christus in de wereld kwam.

In 1 Tim. 1:15 zegt Paulus daarvan:

“Het Woord is betrouwbaar en alle aanneming waard, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaars te behouden”.

Christus heeft het verlossingswerk volbracht op het kruis en na zijn opstanding heeft hij de zijnen opdracht gegeven de boodschap van het evangelie te gaan verkondigen in de wereld (Markus 16:15). Met die dienst zijn we in de wereld gezonden. Dat wil zeggen dat we door woord en werk het evangelie hebben uit te dragen in een wereld die het oordeel tegemoet gaat. Het is per sé niet juist aan het begrip wereld in de uitdrukking “zij zijn in de wereld” een gunstig facet toe te kennen.

Hiermee is een flink stuk fundament aan het “dialectiekmodel” ontnomen. Laten we de vier aspecten die prof. Velema noemt echter stuk voor stuk nagaan. Van belang is het daarbij na te gaan of Johannes ooit in positieve zin over de wereld spreekt. De uitspraak “zij zijn in de wereld” op grond waarvan velen de wereld toch nog positief benaderen, is immers aan een geschrift van deze apostel, te weten aan zijn evangelie, ontleend.

De wereld als totaal van het geschapene

Het lijkt alsof in deze zin positief over de wereld wordt gesproken of althans in een min of meer neutrale zin.

Dat is echter slechts ten dele waar. Natuurlijk wordt in uitdrukkingen als:

“voor” of “van de grondlegging der wereld” (Luk. 11:50; Joh. 17:24; Ef. 1:4; Hebr. 4:3; 9:26; 1 Petr. 1:20; Openb. 13:8; 17:8),

“voor de wereld was” (Joh. 11:5), en “van het begin van de wereld” (Matth. 24:21), in neutrale zin over “wereld” gesproken, maar daar gaat het slechts om een tijdsbepaling. Hoe dat geschapene nu reilt en zeilt wordt buiten beschouwing gelaten.

Zo wordt ook in de tekst “want wij hebben niets in de wereld ingebracht” (1 Tim. 6:7) het karakter van de wereld niet aangegeven, maar daarom hééft de wereld wel een bepaald karakter! In ieder geval is ze niet “goed” meer.

Zo kan men ook in Rom. 1:8 en Openb. 11:5 van een neutrale voorstelling spreken.

Hetzelfde geldt van het gebruik van wereld in de zin van “mensenwereld” (Joh. 12:19; Rom. 1:8; Joh. 3:16). Hoe die mensenwereld is wordt niet aangegeven, maar we weten uit andere Schriftplaatsen dat ze boos is en wat ons zijn in de wereld betreft hebben we met dat karakter te maken.

Laten we nu zien hoe Johannes over de wereld als het geschapene spreekt.

In Joh. 1:3 lezen we: “Alle dingen zijn door hem geworden en zonder heen is niet één ding geworden dat geworden is”.

Vervolgens staat er dan in vers 10:

“Hij was in de wereld en de wereld is door hem geworden en de wereld heeft hem niet gekend”.

In het middelste deel van deze tekst wordt in neutrale zin over de wereld gesproken: “de wereld is door hem geworden”. Dit grijpt terug op vers 3. In die geschapen wereld is Jezus Christus gekomen, maar toen was die wereld wat zijn karakter betreft de wereld van Genesis 1 en 2 niet meer. En dat vinden we in het slot van deze tekst “en de wereld heeft Hem niet gekend”. We mogen hier het eerste versdeel beslist niet los zien van het laatste deel!

De wereld als geschapen totaliteit waarvan de Mens het hoofd is, is dus hier bij Johannes niet een neutrale zaak. Die wereld heeft Christus niet gekend. Wanneer in Joh. 17 staat, dat de gelovigen niet van de wereld zijn, heeft dat niet slechts met een wereldsysteem te maken, maar met de geschapen werkelijkheid, zoals die in zijn totaliteit reilt en zeilt. Het is van belang op te merken dat Johannes in deze gevallen over “kosmos” spreekt en niet over “aioon”. Met aioon wordt de “eeuw” aangegeven, de tijd waarin wij leven. Dat woord vraagt bijzondere aandacht voor het karakter of de geest van de tijd die ermee wordt aangeduid. Maar het begrip “kosmos” geeft in de meeste gevallen, hoewel met minder zwaar accent, toch ook hetzelfde karakter aan.

Als Paulus dan ook op de Areopagus spreekt over God die de wereld gemaakt heeft” dan hebben we wel te bedenken dat deze wereld nu niet meer de wereld is van Gen. 1 en 2, maar die van Gen. 4 en vervolgens.

Een “neutrale” wereld bestaat er niet meer, zelfs niet als totaal van het geschapene.

De vervreemde wereld

Op het onder 2 genoemde facet: de van God vervreemde wereld, behoeven we niet diep in te gaan. Hierover bestaat geen verschil van mening, behoudens dat naar mijn overtuiging facet 1 en 2 eenvoudig samenvallen.

Joh. 17:16 valt niet zo te lezen dat we wel in de geschapen wereld zijn, maar niet tot het satanische wereldsysteem horen. Nee, wij zijn in deze van God vervreemde, geschapen “kosmos”, waarvan Satan nu de overste is, maar we behoren niet tot die “kosmos”. De Schrift zegt dat ons “burger-schap” in de hemelen is (Fil. 3:20, 21). Daar horen we thuis, daar zijn we nu al in Christus gezet (Ef. 2:6), daar ligt onze eeuwige bestemming (Joh. 17:24). Nogmaals: er bestaat geen neutrale wereld: geen neutraal stukje wereld en geen neutraal aspect van de wereld. Hoogstens kunnen we zeggen, dat soms over wereld gesproken wordt zonder dat het kwade karakter van de wereld benadrukt wordt. Zo neem b.v. Joh. 12:19 waar we de uitspraak van de Farizeeën lezen: “Zie, de hele wereld loopt hem na”. Daar is kennelijk de mensenwereld mee bedoeld. Over het karakter van die wereld wordt niets meer gezegd, maar dat ze boos is blijkt wel uit andere plaatsen.

De wereld verwierp de Zoon

Over het derde aspect valt zoveel te meer te zeggen. Vooral omdat prof. Velema er in zijn voordracht van zegt: “Omdat Christus de Heiland der wereld heet, heeft God de wereld nog niet afgeschreven, Hij heeft haar in Christus gered en verzoend” (blz. 8).

Inderdaad heeft God de wereld liefgehad en zijn Zoon voor haar overgegeven, maar in Joh. 3 volgt niet “opdat de wereld behouden worde” maar “opdat een ieder die gelooft niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe”. Wat heeft de wereld namelijk met de Zoon gedaan? Heeft ze Hem aangenomen? Nee, ze heeft Hem niet gekend en niet erkend. De zending van de Zoon maakte openbaar wie God is, maar ook wat de wereld is. De wereld heeft de Zoon gegrepen en uitgeworpen en God noemt dat het oordeel voor de wereld. Zo staat het namelijk in vers 19:

“En dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, want hun werken waren boos”.

Was die verwerping dan niet begrepen in het “alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft”? Was dat niet een overgeven tot in de dood? Inderdaad, maar dat neemt de verantwoordelijkheid van de wereld voor haar daad niet weg en dat vermindert ook niet het boze karakter van de wereld zoals dat openbaar werd.

De broers van Jozef hebben hun broer verkocht. Jozef zegt later dat God er voor gezorgd heeft dat hij in Egypte kwam; nam dat echter de verantwoordelijkheid van de broers weg? Hadden ze hun kwaad niet te erkennen?

Daarmee is echter nog niet alles gezegd, want wat heeft de wereld met de “gegeven” Zoon, met de Gekruisigde, gedaan? Heeft ze zich bekeerd van haar wandaad en haar schuld erkend? Immers neen!

Vandaar dat de Heer zeggen kon: “Nu is het oordeel van deze wereld: nu zal de overste van deze wereld buiten geworpen worden” (Joh. 12:31).

De wereld ligt in het boze!

Het is belangrijk op te merken hoe de Schrift sindsdien over de wereld spreekt. De volgende opsomming wil daarvan een beeld geven.

- a. De Schrift spreekt over de Satan als over de overste dezer wereld. Deze boze engelenvorst is niet alleen de God van deze eeuw, maar ook de overste van deze wereld (Joh. 12:31; 14:30; 16:11).
- b. Christus heeft gesproken over de haat van deze wereld, die de zijnen treffen zou (Joh. 15:18, 19; 17:14). De wereld is dus niet veranderd en zal in deze tijd ook niet veranderen (zie ook Joh. 16:33).
- c. De voorbede van Christus is uitdrukkelijk voor de zijnen en niet voor de wereld (Joh. 17:19) die God niet heeft gekend (Joh. 17:25).
- d. De wereld is voorwerp van Gods oordeel zoals Rom. 3:6 aankondigt en dit oordeel zal mede door de heiligen worden uitgeoefend (1 Kor. 6:2). Deze heiligen zijn nog niet volmaakt, vandaar dat de tucht van God hen nu nog treft als zij afwijken. Dat gebeurt echter “opdat wij niet met de wereld zouden veroordeeld worden” (1 Kor. 11:32).
- e. Voor de apostel Paulus betekende het kruis een absolute scheiding tussen hem en de wereld. Hij zegt er dit van: “door wie voor mij de wereld gekruisigd is, en ik voor de wereld” (Gal. 6:14).
Voor een samengaan met de wereld worden we ernstig gewaarschuwd. Jakobus roept ons op ons onbesmet te bewaren van de wereld (Jak. 1:27) en hij brengt naar voren dat vriendschap met deze wereld vijandschap tegen God is (Jak. 4:4).
- f. Petrus spreekt over het verderf dat in de wereld is (2 Petr. 1:4) en noemt de ondergang van de oude wereld als een voorbeeld hoe ook deze wereld ten onder zal gaan (2 Petr. 2:5; 3:6).
- g. Johannes vermaant ons in zijn eerste brief om de wereld niet lief te hebben en zegt: “de wereld gaat voorbij en haar begeren” (1 Joh. 2:17). Hij spreekt alleen in negatieve zin over de wereld (1

Joh. 3:7, 13; 4:1, 5) en wel het sterkst met de woorden: “Wij weten, dat wij uit God zijn en de hele wereld in het boze ligt” (1 Joh. 5:19).

Deze uitspraak onderstreept nog eens, dat het niet slechts gaat om het wereldsysteem of om een bepaald aspect van de wereld, waarbij dan in andere gevallen een gunstiger aspect van de wereld bedoeld zou zijn. Nee, de hele wereld, heel deze geschapen werkelijkheid met de mens als hoofd ligt in het boze!

Is de wereld verzoend?

Professor Velema brengt in zijn artikel naar voren, dat de wereld gered en verzoend is 1). Kennelijk baseert hij deze uitspraak op 2 Kor. 5:19, want deze tekst heeft hij bij de beschrijving van het derde aspect van de wereld aangehaald. Iets dergelijks zegt de Schrift echter niet. De wereld is niet verzoend. Er staat in 2 Kor. 5:19 namelijk niet dat God de wereld in Christus verzoend heeft, maar dat Hij “in Christus de wereld met zichzelf verzoenende was”.

1) blz. 8

Paulus zegt dus niet dat de verzoening voltooid was. Als dat zo zou zijn, zou de wereld geen veroordeling wachten - en die wacht haar wel degelijk. Nee, de apostel drukt zich anders uit. Hij zegt dat God bezig was de wereld te verzoenen en hij laat zien, dat de eerste aanzet van die handeling bestond in het hun niet toerekenen van hun overtredingen. God had Christus kunnen zenden om de wereld te oordelen. Dan waren “hun overtredingen” de mensen wel toegerekend. De eerste zending van Christus was echter niet ten oordeel, maar om de wereld te redden (Joh. 3:17). Wat deed de wereld echter met de verzoenend-uitgestoken hand van God? Ze wees die af? De wereld wilde de redding niet aanvaarden, niet vóór het kruis en niet ná het kruis. Dat de wereld niet verzoend is, volgt uit de woorden, die Paulus in het tweede gedeelte van de aangehaalde tekst schrijft: “en in ons het woord van de verzoening leggende”.

Het valt op dat deze prediking op het individu gericht is. De apostel schrijft immers: “Wij bidden voor Christus: “Laat u met God verzoenen”. Deze boodschap moet door ieder mens persoonlijk aanvaard worden. Van iemand die dat doet, geldt: “Daarom, als iemand in Christus is - een nieuwe schepping”.

Ten tweede laat de Schrift overduidelijk zien, dat niet de hele wereld door de prediking van het evangelie tot bekering zal komen. Integendeel, de afval zal komen en de boosheid van de mens zal te meer openbaar worden, naarmate de eindtijd nadert. Niet de wereld is dus verzoend, maar slechts zij, die het Woord van de verzoening aangenomen hebben. Van hen geldt: “En alles is uit God, die ons met zichzelf verzoend heeft door Christus en ons de bediening van de verzoening gegeven heeft” (2 Kor. 5:18).

Graag wil ik in dit verband wijzen op Kol. 1:20 waar gesproken wordt over het feit, dat het God behaagde om in Christus te wonen, en dan wordt gezegd: “door Hem alle dingen tot Zich te verzoenen ...hetzij de dingen, die op de aarde zijn, hetzij de dingen, die in de hemel zijn...-

Deze opzet zal eenmaal werkelijkheid worden. Nu is het echter nog geen realiteit. Dat blijkt uit het vervolg: “En u, die vroeger vervreemd en vijandig gezind waart door de boze werken, heeft Hij echter nu verzoend”.

Hoe de verzoening van “alle dingen” geëffectueerd zal worden, laat het boek Openbaring zien. Het gebeurt met uitbanning van het kwaad via oordeel en gericht.

Er is in de Schrift namelijk niet alleen sprake van reiniging van het kwaad door afwassing met het bloed van Jezus Christus maar ook van uitdelging van het kwaad door gericht en oordeel (verg. Jes. 4:4 en Zach. 13:2, 8, 9 wat Israël betreft). Dit vindt echter pas in de toekomst plaats.

Deze uitspraak lijkt in strijd met Rom. 11:15 waar de verwerping van Israël de verzoening van de wereld genoemd wordt.

Met deze tekst wordt echter niet bedoeld dat de wereld verzoend is, maar dat de wereld - en Paulus heeft hier de volkerenwereld op het oog - de verzoening aangeboden wordt, dat de heidenen ver

zoend kunnen worden. Dit vers grijpt duidelijk terug op vers 11. Van een geredde en verzoende wereld in deze tijd is dus geen sprake.

Gepredikt in de wereld

Over het vierde aspect kunnen we weer kort zijn. Hier kan het begrip wereld vrijwel identiek met aardrijk opgevat worden. In deze zin - namelijk als ruimte of gebied - kan men ook enigszins over een neutrale “wereld” spreken. In feite bedoelen we dan ongeveer hetzelfde als wat Paulus in Kol. 1:23b met “schepping” aanduidt.

Het is trouwens nog de vraag of in Markus 16:25 en Mattheüs 26:13 enkel op ruimte bedoeld wordt. We kunnen daar ook net zo goed aan de geschapen wereld denken waarvan de mens het hoofd is. We vatten het begrip wereld dan in dezelfde zin op als in de geschriften van Johannes. Nogmaals wil ik daarbij wijzen op de vrijwel identieke uitspraak van Joh. 17:8: “zoals Gij Mij in de wereld gezond hebt, zo heb ook Ik hen in de wereld gezond”.

En ten overvloede wil ik nog eens herhalen, dat het niet aannemelijk is dat de Heer hier met “wereld” iets anders zou bedoelen dan in de voorafgaande uitspraak “zij zijn niet van de wereld”. Of dat iets anders dan in Joh. 1:10; 8:23; 9:5; 10:36 e.a. met “wereld” bedoeld zou zijn.

Samenvattend kunnen we stellen, dat het “niet van de wereld zijn” niet slechts betrekking heeft op een bepaald aspect van de wereld maar op heel de wereld als totaal van het geschapene onder het hoofdschap van de-in-zonde-gevallen mens.

Het begrip wereld heeft dan slechts een negatieve betekenis. Van de wereld valt niets goeds te zeggen. Dat dit voor onze verhouding tot de wereld van verstrekkende betekenis is, behoef ik niet te onderstrepen, dat is wel duidelijk.